

Література:

1. Мазур И. И. Управление качеством : [учеб. пособ.] / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро. – М. : Высшая школа, 2003. – С. 75–77.
2. Международные стандарты ИСО серии 9000 и статистические методы (новая версия и процессный подход) // Сборник материалов 18-ой международной конференции. – СМЦ “Приоритет”, Нижний Новгород. – 2010.
3. Левшина В. В. Формирование системы менеджмента качества вуза / [В. В. Левшина, В. К. Зиненко, Э. С. Бука, В. Ф. Харин]. – Режим доступа : <http://quality.eup.ru/MATERIALY7/smkvuz.htm>.

Надійшла до редколегії 21.03.2012 р.

УДК 351.01

С. В. ВОЛИК

МІЖНАРОДНІ СПОРТИВНІ ЗМАГАННЯ В СУЧАСНИХ МОДЕЛЯХ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Розкрито мехізми формування та реалізації регіональної політики в галузі спорту на прикладі організації і проведення спортивних змагань.

Ключові слова: міжнародні спортивні змагання, моделі державної політики, регіональний рівень.

The questions on mehzimiv development and implementation of regional policy in the field of sport for example, the organization and conduct of sports.

Key words: international sporting events, model of public policy, regional level.

Сучасна ситуація в державі й суспільстві вимагає негайних заходів, спрямованих на формування стратегії соціально-економічного, політичного й культурного розвитку України, що включатиме послідовну реалізацію заходів довгострокового характеру, спрямованих на подальше вдосконалення держави, підвищення рівня життя її населення [1].

За досить короткий історичний період світ зазнав докорінних змін, що торкнулися не лише політичних та економічних аспектів розвитку держав, але й змінили закони розвитку суспільства. Сьогодні змінюється світогляд і мотивація поведінки як окремих людей, так і цілих суспільств; трансформуються підходи до вирішення внутрішньополітичних завдань і досягнення економічного успіху, а також моделі міжнародних відносин.

Досвід останніх десятиліть переконливо свідчить про те, що політичних і економічних успіхів досягають саме ті держави та суспільства, які ефективно використовують людський потенціал. Тому на сучасному етапі розвитку

українського суспільства все актуальнішим постає питання стосовно всебічної підтримки сфери фізичної культури і спорту з боку держави.

Питання діяльності у сфері розвитку фізичної культури і спорту в Україні розглядали такі дослідники, як М. Воробійов, Ю. Довгенько, Л. Дудорова, Є. Імас, О. Кокун, Ю. Мічуда, О. Прутська та ін.

Метою статті є пошук ефективних підходів до розвитку державної політики сфери фізичної культури і спорту в нових соціально-економічних умовах та визначення першочергових і перспективних завдань, спрямованих на розвиток спортивної галузі на регіональному рівні.

Україна традиційно знаходиться в центрі світових і регіональних політичних та економічних процесів. Забезпечення її поступального та стійкого розвитку і безпеки вимагає ефективної й адекватної реакції на сучасні виклики, досягнення національної конкурентоспроможності в усіх сферах.

Розвиток демократичної держави з сучасною соціально спрямованою економікою є найефективнішим лише за умови активної участі населення, творчий потенціал і соціальний ресурс якого є одним із найважливіших основ оновлення суспільства. У свою чергу, в якості однієї з найважливіших умов виступає забезпечення відтворення інтелектуального й трудового потенціалу суспільства. Перспективи збереження й нагромадження такого потенціалу тісно пов'язані зі здійсненням комплексу заходів з освіти й виховання молоді. Визначну роль у цьому процесі, разом з освітою та розвитком духовності й культури, відіграє фізичний потенціал населення. Отже, держава потенційно зацікавлена в підтримці та зміцненні здоров'я населення країни, одним із дієвих чинників якого є фізична культура і спорт [5].

Держава також намагається використати досягнення своїх спортсменів на найпрестижніших міжнародних змаганнях з політичною метою, сподіваючись на поліпшення свого міжнародного іміджу. Сьогодні Україна привертає до себе увагу міжнародної спільноти, завдяки проведенню чемпіонату Європи з футболу в 2012 р., а також заявою щодо участі в конкурсі на проведення зимових Олімпійських ігор 2022 р., що зобов'язує підвищити рівень розвитку фізичної культури і спорту до міжнародних стандартів.

Державна політика в Україні щодо розвитку фізичної культури і спорту визначається законодавством України. Зокрема, в Законі України "Про фізичну культуру і спорт" відзначається, що держава регулює відносини у сфері фізичної культури і спорту шляхом формування державної політики в цій сфері, створення відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості [1].

Державна політика України щодо фізичної культури і спорту є системною діяльністю держави у відносинах з особистістю, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого

потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах країни. Вона поширюється на громадян України незалежно від віку, походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, характеру занять. Українська державна політика у сфері фізичної культури і спорту здійснюється через установи, соціальні інститути та об'єднання громадян, органи державної виконавчої влади, для яких найголовнішими напрямками діяльності є:

- формування в населення сталих традицій і мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя;
- удосконалення форм залучення різних груп населення до регулярних і повноцінних занять фізичною культурою і спортом;
- удосконалення на науково обґрунтованих засадах системи дитячо-юнацького спорту;
- підвищення якості відбору обдарованих осіб до системи резервного спорту, створення умов для розвитку індивідуальних здібностей спортсменів на етапах багаторічної підготовки;
- удосконалення системи формування та підготовки національних збірних команд, передусім з олімпійських видів спорту;
- переорієнтування системи керівництва сферою фізичної культури і спорту на забезпечення поєднання зусиль організацій фізкультурно-спортивної спрямованості;
- сприяння поширенню клубної системи у сфері фізичної культури і спорту;
- будівництво за підтримки органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування сучасних спортивних споруд, належне їх обладнання та використання;
- удосконалення економічних засад у сфері фізичної культури і спорту, запровадження ефективних моделей її кадрового, фінансового, матеріально-технічного, наукового, медичного та інформаційного забезпечення [2].

Варто врахувати, що досягнення громадянами економічної самостійності, реалізація ними творчого потенціалу, формування в них світогляду громадянина-патріота, творця майбутнього своєї країни багато в чому обумовлено наявністю підтримки й проведенням активної політики з боку держави й місцевої влади. Держава та суспільство мають забезпечити духовні, культурні і фізичні потреби населення, створити рівні можливості для розкриття його творчого, професійного, інтелектуального потенціалу, формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій.

Модель державної політики щодо розвитку фізкультури і спорту, що формувалася протягом останнього десятиліття, сьогодні не відповідає масштабу завдань і викликів, що постають перед державою і суспільством. Мозаїчність, що полягає в підходах до формування законодавчої бази, фінансування, створення спортивних структур, визначення їх повноважень і функціоналу, відсутність чіткої внутрішньої організації знижують ефективність державної політики в цій сфері та позбавляють її комплексності й системності.

Державна політика України сфери фізкультури і спорту повинна реалізовуватися на всіх рівнях державної влади і ґрунтуватися на визнанні всієї

повноти соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод громадян, закріплених Конституцією України й іншими нормативними правовими актами, що діють на території України й муніципальних утворень.

Протягом останніх років наша держава потерпає не тільки від соціально-економічної, але й духовної кризи. Девальвація традиційних духовних цінностей сприяє зростанню злочинності, наркоманії, алкоголізму, проституції та інших негативних явищ у молодіжному середовищі, що є серйозною загрозою для суспільства. У зв'язку з цим необхідно значної уваги надавати організації дозвілля й розважальній діяльності в напрямі, що приносить користь моральному й фізичному здоров'ю нації і, в першу чергу, дітей і молоді.

Пильна увага повинна надаватися фізичному розвитку населення, пропаганді здорового способу життя шляхом забезпечення доступності користування спортивними об'єктами, створенню умов для розвитку системи фізичної культури й спорту з метою масового залучення дітей і молоді до систематичних фізкультурно-спортивні занять.

У найближчій перспективі в Україні повинна бути закладена цілісна система духовно-морального, патріотичного й фізичного розвитку громадян. До її формування необхідно залучити центральні органи влади, органи місцевого самоврядування й громадські організації. Доцільним є створення на державному рівні ради зі сприяння розвитку фізкультури і спорту. При розробці як державних, так і регіональних програм з екології, охорони здоров'я, освіти, культури, спорту потрібно окремо передбачити проведення заходів, спрямованих на поліпшення духовного, морального й фізичного здоров'я населення.

Державна політика реалізується органами державної влади та місцевого самоврядування в духовно-моральній, фінансовій, інформаційній та інших сферах. Удосконалення системи державного та муніципального управління сферою фізичної культури і спорту повинне передбачати врахування потреб та ініціатив громадян щодо вирішення загальнодержавних питань в контексті бачення майбутнього держави; розвиток системи органів по роботі з населенням стосовно реалізації державної політики в даному напрямі; розширення соціологічних досліджень і моніторингу ситуації стосовно місця фізкультури і спорту, особливо в молодіжному середовищі; регулярне проведення регіональних, міжрегіональних, загальноукраїнських та міжнародних спортивних змагань; поліпшення кадрового потенціалу, забезпечення системи підготовки та перепідготовки фахівців; створення системи заохочення комерційних структур щодо інвестування діяльності фізкультурних та спортивних молодіжних і дитячих громадських організацій; забезпечення діяльності інформаційно-аналітичних, ресурсних центрів з питань державної політики сфери фізичної культури і спорту.

Для ефективного управління реалізацією державної політики сфери фізичної культури і спорту завданнями центральних органів державної влади повинні стати розробка відповідної системи нормативно-правових актів, підготовка кадрів, здійснення міжнародного співробітництва.

Перед органами місцевого самоврядування постають такі завдання: затвердження регіональних програм; включення до планів дій місцевих органів

самоуправління заходів з підтримки спортивних проєктів та програм, різноманітних ініціатив, спрямованих на розвиток фізкультури і спорту; включення регіональних програм розвитку сфери до цільових програм уряду; консолідації зусиль місцевої влади, державного та приватного секторів, підприємств, навчальних закладів та громадянського суспільства для підтримки ініціатив щодо розвитку фізкультури і спорту тощо.

Система контролю за здійсненням державної та регіональної політики покликана вчасно виявляти відхилення від поставлених цілей, шляхів і термінів, встановлювати причини і визначати шляхи виправлення ситуації. Її створення повинне передбачати: впровадження системи єдиних критеріїв і соціально-економічних індикаторів оцінки стану спортивного середовища та ефективності проведеної політики в регіонах; періодичність і регулярність форм контролю; затвердження уніфікованих типових методик і вимог для розроблення цільових програм, атестації кадрів, визначення переліку, форм і періодичності різних звітів, регламентації витрат бюджетних коштів; проведення конкурсів проєктів програм.

Реалізація комплексних заходів повинна забезпечити єдність нормативно-правових, інституційних, кадрових, науково-аналітичних, інформаційно-методичних, матеріально-технічних і фінансово-економічних дій, послідовність та ефективність державної політики сфери фізкультури і спорту, а також створити чітку і доступну систему співпраці органів державної влади та спортивних організацій на всіх рівнях. Це передбачає: узагальнення та поширення кращого досвіду роботи шляхом фіксації в нормативних документах; нормативне забезпечення інформаційної підтримки реалізації державної політики; наближення спортивних заходів до місця проживання, навчання і праці, в першу чергу, дітей і молодих людей; залучення позабюджетних коштів для реалізації напрямів державної політики, перехід від затратно-компенсаційного до інвестиційного принципу її фінансування; створення дорадчих, консультаційних, експертних, координаційних та інших органів у сфері політики фізкультури і спорту.

Удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази здійснюється на двох рівнях: на загальнодержавному (шляхом прийняття законодавчих актів, Указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України) і на місцевому рівні (через схвалення підзаконних актів; а також прийняття рішень та актів органів місцевого самоврядування). Цьому також сприяють удосконалення правових передумов для ефективної роботи з основних напрямів політики; визначення механізму дотримання норм законодавства на місцевому рівні; визначення і закріплення функцій і повноважень, прав та обов'язків суб'єктів правовідносин у сфері політики фізкультури і спорту.

Результатом удосконалення та розробки законодавчої і нормативної бази щодо реалізації державної політики фізкультури і спорту повинні стати: узгодженість з іншими сферами державної політики з метою координації фізкультурно-спортивної проблематики щодо інших напрямів діяльності держави; перевага конкретних заходів у практичній сфері реалізації державної політики; нормативне забезпечення інфраструктури установ фізкультури і спорту, яке б відповідало потребам, інтересам і проблемам галузі.

Кадрове забезпечення повинне передбачати підготовку фахівців і розробку програм їхньої підготовки, створення типових положень про центри та установи державної політики з питань фізкультури і спорту; запровадження методик проведення атестації фахівців; розробку проектів державних освітніх стандартів та базових навчальних планів і програм для підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів.

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності здійснюється за такими напрямками: надання пріоритету в державних засобах масової інформації просвітницьким та заохочувальним програмам, що стосуються вирішення поточних проблем з фізкультури і спорту; проведення інформаційних кампаній, спрямованих на інформування суспільства про події та процеси, які відбуваються у фізкультурно-спортивній галузі, в державі та у міжнародних відносинах; висвітлення галузевих проблем в засобах масової інформації, спеціальних інформаційних довідниках та інших виданнях; створення спеціалізованого загальнодоступного урядового інформаційного ресурсу у мережі Інтернет з питань “фізкультури і спорту в регіонах; щорічний випуск інформаційного бюлетеня, що містить правові акти, дані соціологічних досліджень, аналітичні та інші матеріали з питань галузі.

Фізичне виховання і масовий спорт є важливою складовою процесу повноцінного розвитку людини та її виховання, дієвим засобом профілактики захворювань, підготовки до високопродуктивної праці, захисту Батьківщини, забезпечення творчого довголіття, організації змістовного дозвілля, запобігання антигромадським проявам.

Національна доктрина (далі – Доктрина) розвитку фізичної культури і спорту, затверджена Указом Президента України від 28 вересня 2004 р. № 1148/2004, є системою ідей і поглядів на роль, організаційну структуру та завдання фізичної культури і спорту в Україні на період до 2016 р. з урахуванням стратегії розвитку держави та світового досвіду. Її метою є орієнтація українського суспільства на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту на демократичних та гуманістичних засадах. В основу Доктрини покладено ідею задоволення потреб кожного громадянина держави у створенні належних умов для занять фізичною культурою і спортом.

Як зазначається п.3. зазначеного документа, наша держава реалізовує заходи, спрямовані на формування та подальше вдосконалення сфери фізичної культури і спорту. Проте підлягає вдосконаленню як система масового залучення дітей до початкових занять спортом, так і відбору найбільш обдарованих спортсменів і підвищення їхньої майстерності, забезпечення належного рівня участі національних збірних команд у найпрестижніших світових змаганнях та проведення всеукраїнських і міжнародних спортивних заходів.

Реалізація Доктрини надасть змогу забезпечити перехід до нової, гуманістичної моделі розвитку фізичної культури і спорту, в центрі уваги якої – інтереси, потреби та мотиви конкретної людини.

Міжнародна діяльність у сфері фізичної культури і спорту здійснюється у напрямку зміцнення зв'язків із провідними міжнародними спортивними організаціями та іноземними державами шляхом зміцнення контактів у межах міждержавних, міжурядових та міжвідомчих угод. Підтримується вхідження України

до міжнародних спортивних організацій та діяльність в організаціях, в яких країна вже представлена. Розвиваються також прикордонні (місцеві) зв'язки, налагоджується робота з українською діаспорою.

Розвиток міжнародних зв'язків забезпечується також на рівні відповідних підрозділів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, всеукраїнських спортивних федерацій, спілок, товариств, спортивних клубів та інших суб'єктів. Основною формою цієї роботи є укладення угод про двостороннє спортивне співробітництво з аналогічними структурами в інших державах, організацію навчання та підвищення кваліфікації фахівців, проведення міжнародних молодіжно-спортивних обмінів, турнірів, матчевих зустрічей з різних видів спорту, розроблення спільних проєктів та їх реалізація.

Державною програмою економічного і соціального розвитку України на 2012 р. зазначається, що державна політика повинна забезпечити створення необхідних умов для самодостатнього економічного і соціального розвитку держави та кожного з її регіонів [3].

Визначено пріоритетні напрями економічної і соціальної політики в 2012 р., серед яких: забезпечення умов для соціально-економічного зростання; підвищення соціальних стандартів; посилення ролі регіонів у забезпеченні зростання економіки та підвищення їх відповідальності під час розв'язання соціальних проблем; зміцнення законності та правопорядку; захист прав і свобод громадян, розвиток міжнародної співпраці.

Складовою підвищення соціальних стандартів зокрема є розвиток фізичної культури та спорту, який повинен забезпечуватися шляхом формування розгалуженої мережі сучасних фізкультурно-оздоровчих і спортивних закладів, забезпечення державної підтримки розвитку дитячо-юнацького та резервного спорту, підготовку та участь національних збірних команд у міжнародних змаганнях.

Посилення ролі регіонів у здійсненні державної регіональної політики щодо розв'язання соціальних проблем повинне спрямовуватися на подолання міжрегіональних диспропорцій та розв'язання основних соціальних проблем шляхом визначення ефективних механізмів комплексного управління соціально-економічним розвитком регіонів, удосконалення державного регулювання в цій сфері, спрямованого на раціональне використання наявного економічного потенціалу і місцевих конкурентних переваг, стимулювання міжрегіонального і транскордонного співробітництва.

Аналізуючи сучасну економіку сфери фізичної культури і спорту України, О. Прутьська та А. Литвак звертають увагу на наявність низки протиріч, які виникли під впливом сукупності чинників, головними серед яких є: зміна ролі держави у забезпеченні життєдіяльності фізкультурно-спортивних організацій; активне проникнення у сферу фізичної культури і спорту ринкових відносин; виникнення раніше непритаманного сфері приватного сектора; формування ринку фізкультурно-спортивних послуг [6].

Таким чином, комплексне вирішення зазначених питань дозволить сформувати в суспільстві високу громадську самосвідомість, патріотичне ставлення до Батьківщини, повагу до її історії, культури, традицій, зміцнить духовне й фізичне здоров'я, що, у свою чергу, дозволить ефективно вирішувати завдання, що висуває сьогодення перед суспільством і державою.

Література:

1. Про фізичну культуру і спорт : Закон України. – Режим доступу : <http://www.mountain.net.ua/documents/ministerstvo/169-zakon-ukrainy-pro-fizychnu-kulturu-i-sport>.
2. Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту : Указ Президента України від 21 жовтня 2005 р. № 1505/2005. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1148/2004>.
3. Концепція Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України “Питання організації підготовки проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік” від 21 березня 2011 р. № 219-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2011-%D1%80.1>.
4. Доктрина молодіжної політики України. – Режим доступу : http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=35666.
5. Імас Є. В. Протириччя економіки фізичної культури і спорту в перехідних суспільних системах / Є. В. Імас, Ю. П. Мічуда // Економіка та держава. – 2008. – № 2. – С. 40.
6. Прутська О. О. Фінансово-економічна діяльність сфери фізичної культури та спорту України / О. О. Прутська, А. І. Прутська. – Режим доступу : <http://intkonf.org/den-prutska-oo-litvak-ai-finansovo-ekonomichna-diyalnist-u-sferi-fizichnoyi-kulturi-ta-sportu-ukrayini>.

Надійшла до редколегії 17.04.2012 р.

УДК 351.82:34+339.94

Н. Ф. ДОБРЄВА

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

Проаналізовано основні напрями здійснення державної політики транскордонного співробітництва, а саме правове забезпечення; запропоновано напрями реформування українського законодавства у сфері транскордонного співробітництва.

Ключові слова: державна політика, транскордонне співробітництво, євроінтеграційна стратегія, правове забезпечення.

Basic directions of realization of public policy of transborder collaboration are analysed, namely legal providing directions of reformation of the Ukrainian legislation are offered in the field of transborder collaboration

Key words: public policy, transborder collaboration, eurointegration strategy, legal providing.